

ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตราด*

POLICY PROPOSALS FOR EDUCATIONAL MANAGEMENT IN THE
SITUATION OF THE CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19)
EPIDEMIC, TRAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

ช่อชะบา ชื่นบาน

Chochaba Chuenban

อินทิรา บุญวาที

Inthira Boonwatee

สุวิมล โคนกาน

Suwimon Khokkhan

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

Trat Primary Educational Service Area Office, Thailand

เรงวิชญ์ นิลโคตร

Reongwit Nilkote

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: chochaba9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการบริหารจัดการการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) พัฒนาและหาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนในการบริหารจัดการการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์สถานการณ์ การระดมสมอง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ทรงคุณวุฒินโยบายการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน

จำนวน 50 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการบริหารจัดการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 ด้าน คือ 1.1) ด้านการบริหารจัดการมีโครงสร้างการบริหารงาน ที่ชัดเจน และดำเนินงานตามมาตรฐานการกระทรวงศึกษาธิการ 1.2) ด้านการจัดการเรียนรู้มีการจัดการเรียนการสอน On-Site มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 1.3) ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน 2) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนในการบริหารจัดการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 3 ด้าน คือ 2.1) ด้านการบริหารโดยการกระจายอำนาจ 2.2) ด้านการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนแบบ On-Air โดยนักเรียนที่มีความพร้อมเรียน On-Demand ตามตัวชี้วัดและ On-Site ในภาวะปกติ 2.3) ด้านการดูแลช่วยเหลือรายบุคคล และ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาด ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ 3.1) การบริหารจัดการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3.2) การจัดการเรียนรู้สถานการณ์การแพร่ระบาด และ 3.3) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย, การจัดการศึกษา, โควิด-19

Abstract

The objectives of this research article were to 1) analyze the school's educational management conditions in learning management and care, assist students, 2) development and find educational management solutions to develop schools in learning management and student support, and 3) prepare policy proposals for managing studies in the situation of coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic, Trat Primary Educational Service Area Office. This research is a qualitative research. Collect data with situational analysis, brainstorming, and connoisseurship. The sample group was school administrators, teachers, educational policy experts, and teaching management experts of 50 people. it was selecting a specific sample, the tools used are structured interviews, content analysis. The results showed that 1) The school's educational management conditions in learning management and student support consisted of 3 areas: 1.1) management had a clear management structure and operated in accordance with the measures of the Ministry of Education, 1.2) Learning Management had abstained from on-site teaching, integrated teaching was provided, 1.3) In the field of care, helping students with home visits to students.

2) Educational management approach to school development in learning management and student support There are 3 areas: 2.1) Decentralized administration, 2.2) Learning management should be held on-air teaching classes for students who are ready. Format On - Demand based on indicators and on-site patterns in normal conditions 2.3) Provide individual support, and 3) Education management policy proposals in the pandemic situation consist of 3 strategies: 3.1) School District Education Management, 3.2) School Learning Management in Epidemic Situations, and 3.3) Supporting Students of Schools.

Keywords: Policy Proposal, Education Management, COVID-19

บทนำ

ผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงทั่วโลก ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของทุกประเทศ ในส่วน ของประเทศไทยสถานศึกษาไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติและต้องมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้ทันต่อสถานการณ์โลก ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวนโยบายจัดการเรียนการสอน ในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ตามแนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ผ่านระบบการเรียนต่าง ๆ รูปแบบของการสอนทางไกล การสอนออนไลน์และรูปแบบผสมผสานต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีเตรียมการเพื่อให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้มากที่สุดแต่ก็ยังคงมีผลกระทบต่อสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครองในลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และวิธีการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว เช่น คุณภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูลดลง นักเรียนได้รับการฝึกทักษะ การปฏิบัติในรายวิชาน้อยลงและไม่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอ และสัญญาณไม่เสถียรครูมีภาระในการดูแลนักเรียนมากขึ้น ผู้ปกครองต้องใช้เวลาเพื่อช่วยเหลือการเรียนรู้ของบุตรหลานและต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นต้น ซึ่งผลกระทบดังกล่าวส่งผลต่อครูผู้เรียน ผู้ปกครองและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 ก); (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 ข.)

ในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการได้จัดรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมาสนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งในรูปแบบออนไลน์ (On-Line) และออนแอร์ (On-Air) โดยได้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ไว้ 5 แนวทาง คือ 1) ออนไซต์ (On-Site) จัดการเรียนการสอนที่

โรงเรียน 1) จัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน (On-Site) (ปรับวิธีการเขียนโดยให้ใช้คำแปลที่เป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ) และมีมาตรการเฝ้าระวังตามประกาศของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) 2) ออนแอร์ (On-Air) จัดให้เรียน ผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ (DLTV) 2) การเรียนรู้ด้วยระบบโทรทัศน์ทางไกลผ่านโทรทัศน์ดาวเทียม (DLTV) จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลในพระบรมราชูปถัมภ์ (On-Air) 3) ออนดีมานด์ (On-Demand) เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ 3) เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ (On-Demand) 4) ออนไลน์ (On-Line) เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต 4) เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (On-Line) และ 5) ออนแฮนด์ (On-Hand) เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน ในรูปแบบผสมผสานหรืออาจใช้วิธีอื่น ๆ 5) เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน ในรูปแบบผสมผสานหรืออาจใช้วิธีอื่น ๆ (On-Hand) นอกจากนี้แล้วยังได้กำหนดพื้นฐานการดำเนินการไว้ 6 แนวทางด้วยกัน คือ 1) จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง 2) อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการสอนได้ แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้ 3) ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น เสนอขอช่องดิจิทัล TV จากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) เป็นต้น 4) ตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครูและโรงเรียน โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง 5) ปรับปฏิทินการศึกษาของไทย ให้เอื้อต่อ “เรียนรู้เพื่อรู้” ของเด็กมากขึ้นเพื่อให้มีความเหมาะสมและได้รับความรู้ตามช่วงวัยของเด็ก และ 6) บุคลากรทางการศึกษาทุกคนจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบมีความแตกต่างในข้อดี ข้อดีของการจัดองค์ความรู้ การพัฒนาทักษะคุณลักษณะและการวัดประเมินผลซึ่งข้อดีและข้อดีของแต่ละรูปแบบนี้ยังต้องการการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้น การมีนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาด จากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งได้ผลกระทบจากสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นพื้นที่ชายขอบของประเทศจึงมีความแตกต่างจากพื้นที่จังหวัดอื่นๆ โดยทั่วไป บทความนี้ มุ่งนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ซึ่งคณะผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นบทเรียนแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปได้ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละเขตพื้นที่ตามความต้องการมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการบริหารจัดการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. เพื่อพัฒนาและหาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนในการบริหารจัดการเรียนรู้ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพรูปแบบเชิงนโยบาย (Policy Research) ใช้ศาสตร์หลากหลายสาขา (Interdisciplinary) มีลักษณะเป็นพหุมิติ (Multi-Dimension) ในการสะท้อนจากหลากหลายมุมมองมุ่งเน้นการนำไปใช้ (Application-First Approach) และคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ (Estimating the Probability of Implementation) จากข้อเสนอแนะของการศึกษา (วิโรจน์ สารัตถะ, 2556) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ทรงคุณวุฒินโยบายการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน เครื่องมือ คือแนวคำถามแบบมีโครงสร้าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อม แนวทางการพัฒนาและการวิเคราะห์สภาพบริบท ในระยะนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ (Document Study) ได้แก่ รายงานการประชุม รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ รายงานการประเมินตนเอง ของสถานศึกษา 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 คน 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 40 คน โดยได้กำหนดคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มไว้ คือ 1) เป็นบุคลากร ทางการศึกษา 2) ต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดตราดอย่างน้อย 2 ปี 3) เป็นผู้มีความยินดีและให้ ความร่วมมือให้ข้อมูลในการวิจัย 4) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participatory observation) เป็นการเข้าไปสำรวจและสังเกตการณ์พื้นที่ดำเนินการวิจัยจริง และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis เป็นการนำข้อมูลของโรงเรียนจากการ

สัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคโดยคณะนักวิจัยร่วมกัน วิเคราะห์ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกโรงเรียนโดยจำแนกลักษณะโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ โรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนพื้นที่ห่างไกลและโรงเรียน Stand alone

ระยะที่ 2 ประชุมระดมความคิด (Brainstorming) นำผลการวิเคราะห์ บริบท (Content Analysis) และการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาประชุมระดมสมองโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน ในการกำหนด แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนทุก ลักษณะในการบริหารจัดการโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยได้ ดำเนินการตามวิธีการศึกษา 7 ขั้นตอน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2547) ประกอบด้วย 1) การ กำหนดประเด็นการศึกษา 2) การวางแผนเกี่ยวกับวาระการประชุมและการเชิญผู้เข้าร่วมประชุม 3) แนะนำและดำเนินการประชุมโดยใช้กติกาการจัดประชุม 5) การใช้เทคนิคการระดมสมอง ที่ เหมาะสมเสริมการปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างกระบวนการ 6) การสรุปและกล่าว ขอบคุณ และ 7) วิเคราะห์ความคิดเห็นหลังกระบวนการระดมสมอง

ระยะที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ระยะนี้เป็น ขั้นตอนการประเมิน เพื่อตรวจสอบยืนยันผลการศึกษาจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยอาศัย วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเริ่มจากการพัฒนากรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเชี่ยวชาญในแต่ละด้านตามความเหมาะสมของบริบท เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของผลการศึกษาที่จะนำเสนอ โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านวิธีวิทยาการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนิเทศและการ ติดตามประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร เขตพื้นที่ การศึกษา จากนั้นเป็นการสรุปกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดทำ ข้อเสนอ เิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของการศึกษารั้งนี้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การกำหนด ความหมาย การแยกแยะองค์ประกอบ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ และการตรวจสอบข้อมูล ด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) สุดท้ายเป็นการนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีผลการวิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการบริหารจัดการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จากการศึกษาพบว่า

1.1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ทั้งหมด 105 โรงเรียน 1 สาขาพบว่า จำแนกโรงเรียนได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 36 โรงเรียน 2) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 45 โรงเรียน 3) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน 4) โรงเรียนคุณภาพ จำนวน 14 โรงเรียน และ 5) โรงเรียน Stand alone จำนวน 9 โรงเรียนในส่วนของสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า

1.1.1 ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนทั้ง 5 ลักษณะในพื้นที่มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการดำเนินงานตามมาตรการของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ มีระบบการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพ มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามการเรียน ปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นตรงตามศักยภาพของนักเรียน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารการศึกษาอย่างทั่วถึง ทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้ตามหลักสูตรตามตัวชี้วัดที่ต้องรู้และควรรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดไว้ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการวัดและประเมินผลผู้เรียน อย่างหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนทั้ง 5 ลักษณะมีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามมาตรการที่ทาง ศบค. ได้กำหนดอย่างเคร่งครัด ครูได้สอนตรงกับวิชาเอกและความถนัด ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระเบียบ ปัจจุบัน โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการจัดสรรซื้ออุปกรณ์ตรงตามความต้องการมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น จัดทำวางแผนรองรับ กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เน้นความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน มีการเก็บข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เรียน

จากการศึกษาด้านข้อควรพัฒนาพบว่า ดำเนินงานตามนโยบายให้ครอบคลุมและให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาสมรรถนะครูด้านทักษะดิจิทัล ส่งเสริมสนับสนุนด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับนักเรียนที่มีข้อจำกัด ด้านการวัดและประเมินผลยังไม่สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนอย่างแท้จริง และบางพื้นที่เป็นพื้นที่เสี่ยงไม่สามารถเยี่ยมบ้านนักเรียนได้ การลดภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอน การแก้ปัญหาด้านบุคลากรของโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับแผนปฏิบัติการให้ครอบคลุมและมีความสอดคล้องกับสถานการณ์และการปรับปรุงสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้เสถียร

1.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนทั้ง 5 ลักษณะงดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Site เนื่องในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่มีการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการระหว่าง On-Air On-Line On-Demand และ On-Hand ตามความพร้อมของผู้เรียน

จากการศึกษาด้านข้อควรพัฒนาพบว่า ควรจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และยืดหยุ่นโดยใช้นักเรียนเป็นฐานเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีการเรียนให้เหมาะสมกับตนเองตามสภาพและบริบท สนับสนุนอุปกรณ์ในการเรียนรู้ทางไกลของนักเรียนที่ขาดแคลน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนทั้ง 5 ลักษณะใช้การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Hand นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสำรวจความพร้อมในการเรียนรูปแบบต่าง ๆ มากำหนดรูปแบบการเรียนรู้ ที่หลากหลายตอบสนองกับความต้องการและความพร้อมของนักเรียน

1.1.3 ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนทั้ง 5 ลักษณะมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อติดตามการเรียนรู้อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนให้ความสำคัญกับนักเรียนที่ต้องการเตรียมความพร้อมในศึกษาระดับชั้นที่สูงขึ้น และมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระดับโรงเรียนอย่างเป็นรูปแบบและมีความยั่งยืน

จากการศึกษาด้านข้อควรพัฒนาพบว่า ควรมีการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการเข้าถึงการเรียนรู้ทางไกลของนักเรียนอย่างทั่วถึง วางแผนแนวทางในการส่งต่อนักเรียน อย่างเป็นระบบและปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ความต้องการ ของนักเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแผนเผชิญเหตุสู่แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

2. พัฒนาและหาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียนในการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จากการศึกษพบว่า

2.1 ด้านการบริหารจัดการ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยผู้บริหารมีการกระจายอำนาจสู่การบริหารงาน 4 ฝ่าย เพื่อความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้ กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาครู เพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแล้วนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาผู้เรียน นำการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จัดทำแพลตฟอร์มการเรียนรู้มาพัฒนาจนเป็นผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ ส่งเสริมความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะเรื่องทักษะการประกอบอาชีพเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน โดยจัดทีมนักจิตวิทยา มาช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ วิเคราะห์งบประมาณของโรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดทำและเสนอของบประมาณและร่วมกันวิเคราะห์ ความต้องการร่วมกับชุมชนเพื่อให้สามารถจัดทำแผนงบประมาณและมีการนำงบประมาณไปใช้ได้ ตามความต้องการและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีการกำกับ นิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครูทุกคนทุกระดับชั้น นอกจากนี้คุณครูผู้สอนทุกคนยังได้จัดทำกำหนดการสอน และรายงาน การเรียนการสอนออนไลน์เสนอให้ทราบ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมีการประชุมหรือจัดทำ PLC นอกจากนี้ ได้ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้นำสนใจ ครูผู้สอนวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เอื้อต่อนักเรียนที่มีความไม่พร้อมด้านต่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Air โดยการสำรวจการเข้าถึงอุปกรณ์ในการเรียนการสอนทางไกล สนับสนุนให้มีอุปกรณ์ในการเข้าถึงการเรียนการสอนทางไกล การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-line โดยใช้ Applications ต่าง ๆ เช่น Zoom, Line Meeting สำหรับนักเรียนที่มีความพร้อมด้านเครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการจัดการเรียนรู้เป็นห้องเรียนเสมือนจริง การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Demand มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดที่ต้องรู้ ควรรู้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนโดยครูจัดทำนวัตกรรม/สื่อเทคโนโลยีการสอนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและครูประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนรู้ ตลอดจนกำกับติดตาม วัดและประเมินผลตามสภาพจริง และเมื่อสถานการณ์ดีขึ้น จะมีการเปิดการเรียนการสอนรูปแบบ On-Site โดยการถอดบทเรียน

เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการเยี่ยมบ้านเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นสารสนเทศและส่งต่อข้อมูลนักเรียนทุกด้านให้กับครูประจำชั้นในปี การศึกษาต่อไป พัฒนาแผนเผชิญเหตุของโรงเรียนสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และเผยแพร่สู่สาธารณชน

3. จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จากการศึกษาได้นำเสนอ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การบริหารจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

1.1 ด้านบุคคล (Man)

1.1.1 ส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบและสนับสนุนการดำเนินงานในภาพรวมตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคคลให้ชัดเจนในการจัดการและปฏิบัติตั้งแต่ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงบประมาณที่สอดคล้องกับมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ (New Normal)

1.1.2 ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาให้มีการจัดอบรม การให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนในรูปแบบใหม่ (New Normal) แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนโดยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

1.1.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ (New Normal) เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.4 ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ลดภาวะความเครียดในการทำงาน พร้อมให้ขวัญกำลังใจข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ (New Normal)

1.2 ด้านงบประมาณ (Money) ส่งเสริม สนับสนุนในการจัดสรรงบประมาณสู่โรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาได้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น การจ่ายค่าตอบแทน ค่าวัสดุ ค่าอุปกรณ์ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน

1.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก (Material)

1.3.1 ระดมทรัพยากร จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโรงเรียน อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและจัดสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.3.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนการสอน เช่น การสร้างช่องยูทูปสำหรับการศึกษาหรือ Google for Education เป็นต้น

1.4 ด้านการบริหารจัดการ

1.4.1 นิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้าความพร้อม ของโรงเรียนภายใต้มาตรฐานของความปลอดภัยและคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน

1.4.2 สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมเปิดภาคเรียนและแผนเผชิญเหตุ เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์ของนักเรียน เป็นสำคัญรวมถึงการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียน

1.4.3 จัดตั้งศูนย์สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือการจัด การเรียนการสอน

1.4.4 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาล เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนดำเนินไปภายใต้ความปลอดภัย และสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.1.1 ด้านหลักสูตร (1) พัฒนา ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (2) จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในประเด็นตัวชี้วัดต้องรู้และควรรู้ครบทุกระดับชั้น

2.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ (1) ส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 5 รูปแบบ ได้แก่ On-Site, On-line, On-Air, On-Demand และ On-Hand ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (2) จัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับ

นักเรียนในประเด็นตัวชี้วัดที่นักเรียนต้องรู้และควรรู้ครบทุกระดับชั้น (3) จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้โรงเรียนนำไปปรับใช้เหมาะสมกับบริบท และ (4) ยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลด้านการจัดการเรียนรู้ที่โดดเด่น 5 รูปแบบ และจัดเวทีเผยแพร่ผลงาน

2.2 ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.2.1 จัดทำแผนการปรับปรุงโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนทางไกล

2.2.2 สร้างความเสมอภาคด้านการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน

2.2.3 พัฒนาคู่มือการใช้เทคโนโลยี โดยฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการออกแบบและผลิตสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล

2.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในการร่วมวัดและประเมินผลของนักเรียน

2.3.2 ส่งเสริมให้มีการปรับปรุง พัฒนาคู่มือ เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.3.3 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรม ชิ้นงานและภาระงานที่สอดคล้องกับบริบท ของโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.4 ด้านการพัฒนาคุณธรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีการจัดทำผลงานด้านคุณธรรม การสอนและเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะโดยมีช่องทางการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมเพื่อนำมาปรับใช้ ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 3 การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.1 จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.2 จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวง สาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือโรงพยาบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ หัวหน้าส่วนราชการ และผู้นำชุมชนที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้านต่าง ๆ

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองได้รับการฉีดวัคซีน 100 % เพื่อความเชื่อมั่นและสร้างความปลอดภัยในการเรียนพร้อมมีแผนการให้

ความช่วยเหลือให้นักเรียนที่ครอบครัวเข้ารับการรักษาและแผนการป้องกัน เผื่อระวังการติดต่อระดับครอบครัว

3.4 แต่งตั้งทีมนักจิตวิทยาและนักโภชนาการเข้าช่วยเหลือนักเรียนทั้งในด้านจิตใจและด้านสุขภาพ

3.5 พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการใช้สื่อและเทคโนโลยีเข้ามาเป็นช่องทาง การสื่อสารกับนักเรียนโดยตรงเพื่อให้รวดเร็ว ทันสมัย ถูกต้อง ทันต่อการแก้ไขปัญหา และสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.6 บูรณาการข้อมูลนักเรียนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของการแก้ไขปัญหา

3.7 จัดทำแผนระยะยาวในการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.8 ส่งเสริมให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.9 ส่งเสริมการจัดบริการและการเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่เพื่อให้ การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เกิดประสิทธิภาพ

3.10 ออกแบบจัดการเรียนรู้โดยการจัดทำห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) นำเทคโนโลยี AI และระบบ ICT เข้ามาเป็นตัวช่วยโดยครูการจัดการเรียนการสอนในวิถีใหม่หรือออกแบบบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการประเมินเป็นระดับและได้รับเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าผ่านหลักสูตรที่ครูจัดขึ้นและสามารถนำมาเลื่อนชั้นเรียนได้

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกเป็น 3 ประเด็น คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ และด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกลักษณะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนคุณภาพ และโรงเรียน Stand alone จากการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) พบว่า ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนทั้ง 5 ลักษณะ มีการจัดการ

(Management) โครงสร้างการบริหารงาน ที่ชัดเจน ดำเนินงานตามมาตรการของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศปรับปรุงแบบการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นตรงตามศักยภาพของนักเรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตลอดจนมีการปฏิบัติงานต่าง ๆ มีความสอดคล้องตามมาตรการที่ทางศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ได้กำหนดอย่างเคร่งครัดด้านงบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) มีการจัดสรรซื้ออุปกรณ์ ตรงตามความต้องการมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหารจัดการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้านบุคลากร (Man) ครูได้สอนตรงกับวิชาเอกตามความถนัดยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ด้านการจัดการเรียนรู้มีการจัดการเรียนการสอน On-Site แต่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่าง On-Air, On-Line, On-Demand และ On-Hand ตามความพร้อมของผู้เรียน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อติดตามการเรียนรู้ และมีการจัดหาทุนการศึกษาและสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนรู้ทางไกลสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนให้ความสำคัญกับนักเรียนที่ต้องการเตรียมความพร้อม ในศึกษาระดับชั้นที่สูงขึ้นและมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระดับโรงเรียน ทั้งนี้การจัดการศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้นั้น ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของผู้บริหารในการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จต้องมีการสนับสนุนให้โรงเรียนและคณะครู มีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ดังที่ ธนพรพรรณ ทรัพย์ขนาดล ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านนักศึกษา และปัจจัยด้านสถานศึกษาส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ (ธนพรพรรณ ทรัพย์ขนาดล, 2554) และ Edmond ได้กล่าวถึงประสิทธิผลของโรงเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะของโรงเรียน (Character of the School) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของโรงเรียนควรมี 1) มีผู้นำการบริหารที่เข้มแข็ง มุ่งมั่นเพื่อคุณภาพการเรียนการสอน 2) มีบรรยากาศ ความคาดหวังของระดับการเรียนของผู้เรียนในระดับสูง 3) มีบรรยากาศที่เรียบง่ายและปลอดภัย 4) มีการให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนอย่างเข้มแข็ง และ 5) มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นผลทำให้

โรงเรียนมีการขับเคลื่อน การบริหารจัดการสถานศึกษาได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Edmonds, R., 1979)

2. ด้านการบริหารจัดการ มีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยผู้บริหารมีการกระจายอำนาจสู่การบริหารงาน 4 ฝ่าย เพื่อความเป็นอิสระ และความคล่องตัว ด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาครูเพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนแล้วนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาผู้เรียน นำการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จัดทำแพลตฟอร์มการเรียนรู้มาพัฒนาจนเป็นผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และเผยแพร่ ข้อมูลสู่สาธารณะ ด้วยกระบวนการ PLC ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมความรู้แก่ครู ที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดให้ บรรลุตามเป้าประสงค์ในเรื่อง “กายภาพเด่น เน้นมาตรฐาน ผสานนโยบาย จุดขายอาชีพ Active technology มินิวัตกรรม นำวิถีพอเพียง” โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างโอกาส ความเท่าเทียมทางการศึกษาของผู้เรียนซึ่งส่งผลให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตราดแต่ละขนาดมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีเป้าหมายในการ พัฒนาโรงเรียนร่วมกัน ตามแนวทางและบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งได้มีแนวนโยบายจัด การศึกษาให้มีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติมีความ ยืดหยุ่นในการที่สถานศึกษาจะบริหารจัดการในสาระ การเรียนรู้พื้นฐานและเลือกในเรื่องเวลา ได้ตลอดจนทุกส่วนในสังคมร่วมในการจัดการศึกษามีบทบาท ในการร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วม ตัดสินใจ ตลอดจนมีการบูรณาการตามความเหมาะสมเนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุก ที่และทุกโอกาส ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน ในสภาพแวดล้อมและในธรรมชาติผู้เรียนจำเป็นต้อง ใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และบูรณาการเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริงผลการ ดำเนินงานดังกล่าวกับจิริกิติ์ ทองปรีชา ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการการเรียนการสอนการแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เห็นว่าในการบริหารจัดการเรียนการ สอนของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิตเป็นไปตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาลในการเตรียมความ พร้อม ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาด ในสถานศึกษา เพื่อความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา (จิริกิติ์ ทอง ปรีชา, 2563)

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดจาก เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตราด ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการมี มาตรการการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) โดยเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในทุกพื้นที่ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการใช้

เทคโนโลยีการจัดการเรียน การสอนให้ครอบคลุมพื้นที่โรงเรียนทุกแห่งอย่างทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เสียค่าใช้จ่าย กำหนดนโยบายรูปแบบการเรียนการสอนวิถีใหม่ให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ควบคู่กับนโยบายการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนมีความฉลาดรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี (Digital Literacy) ให้ชัดเจน แนวทางการจัดการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและมีความหลากหลาย ของรูปแบบการเรียนรู้ตามบริบทของโรงเรียน ให้สิทธิครูได้ออกแบบการจัดการเรียน การสอน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีนโยบายดูแลเยียวยานักเรียนทั้งด้านรายจ่ายด้าน สุขภาพและด้านจิตใจ มีการพัฒนา แผนเผชิญเหตุสู่วิธีการปฏิบัติที่เลิศ (Best Practice) โดย ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นกระบวนการ ศึกษาปัญหาพื้นฐานทางสังคมเพื่อให้ได้ข้อเสนอการปฏิบัติ ที่เป็นไปได้ (possible action oriented recommendations) ที่ผู้กำหนดนโยบายสามารถใช้ประกอบ การตัดสินใจเพื่อ แก้ปัญหาที่มีประสิทธิผลและนำไปสู่อนาคตที่ดีขึ้นในปัจจุบัน ดังที่ อำนาจ ชนะวงศ์ ได้เสนอว่า ควรเร่งรัดให้มีการบริหารโรงเรียนที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วม เป็นเจ้าของ (อำนาจ ชนะวงศ์, 2552) และ Hallinger, P. ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สามารถทำให้การ บริหารเชิงกลยุทธ์เป็นไปได้ มีปัจจัย 3 ประการที่เป็นอุปสรรคในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ 1) ผลการตอบแทนในการจัดการที่ไม่สามารถกระตุ้นให้ดำเนินการถึงเป้าประสงค์ 2) บุคลากร ไม่ได้รับการฝึกอบรมในทักษะด้านกระบวนการ และ 3) บุคลากรไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านการ จำแนกปัญหาและเทคนิคในการแก้ปัญหา เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินการ พบว่า มี 3 ปัจจัย คือ 1) การขาดการวางแผนงาน 2) การขาดการฝึกอบรมด้านการบริหารงาน และ 3) การขาดผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Hallinger, P., 2008)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน แม้จะเกิดสถานการณ์วิกฤติต่างๆ เกิดขึ้นจะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการให้สามารถ ขับเคลื่อนการศึกษาให้สู่เป้าหมายให้ได้ บทความนี้เป็นกรนำเสนอบทเรียนการปฏิบัติจากการ มีนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหาร จัดการมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และดำเนินงานตามมาตรการของ กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการจัดการเรียนรู้มีการจัดการเรียนการสอน On-Site มีการจัดการ เรียนการสอนแบบบูรณาการ และด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน นับว่าเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในการบริหารจัดการในสถานการณ์วิกฤติ และเป็นพื้นฐานที่ดี

ในการขับเคลื่อนสังคมให้ขับเคลื่อนไปได้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อเสนอ เิงนโยบายการจัดการศึกษาจากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในปิงบประมาณต่อไป และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาจากการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และการบริหารการศึกษาในการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทมากที่สุด และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ 1) ควรมีการพัฒนาวิจัยและพัฒนาเพื่อศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราดในสถานการณวิฤตอื่น ๆ 2) ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานการณวิฤตโดยใช้บริบทสถานศึกษาเป็นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพสามารถเป็นแนวปฏิบัติที่ดีต่อสาธารณณะได้ 3) ควรมีการวิจัยเชิงนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแบบการจัดการศึกษาในแต่ละระดับชั้นหรือช่วงชั้นให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณหรือสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมต่อการเป็นพลเมืองโลกในยุคดิจิทัล และ 4) ควรมีการพัฒนาการวิจัยและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระดับสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและพัฒนาเป็นข้อเสนอในภาพรวมของประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการส่งเสริมการทำวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อการจัดทำนโยบาย การจัดการเรียนรู้อิถีใหม่ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งได้จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามกรอบการวิจัย จำนวน 30,000 บาท จึงขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ร่วมดำเนินโครงการ ผู้ให้ข้อมูลภาคสนาม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อการศึกษาให้สำเร็จลุล่วง ตามวัตถุประสงค์ด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จิรกิติ์ ทองปรีชา. (2563). การบริหารจัดการการเรียนการสอน ภายใต้อสถานการณ COVID-19 ระดับ มัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ชนพรรณ ทรัพย์ธนาตล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสังคม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วิโรจน์ สารัตถะ. (2556). การวิจัยเชิงนโยบายอย่างมีส่วนร่วม. ใน เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). รวม.ศธ. คิกออฟเปิดห้องเรียนออนไลน์ "โรงเรียนหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้". เรียกใช้เมื่อ 21 มีนาคม 2565 จาก <https://www.obec.go.th/archives/252307>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิฤติหรือโอกาสการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564 ก). รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564 ข.). รายงานผลการศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล. กรุงเทพมหานคร: หจก. สามลดา.
- อำนาจ ชนวงษ์. (2552). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพเชิงระบบในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดกาฬสินธุ์. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Edmonds, R. (1979). Effective Schools for the Urban Poor. Educational Leadership, 37(1), 15-24.
- Hallinger, P. (2008). Assessing the Instructional Management Behaviors of Principals. The Elementary School Journal, 86(2), 221-224.